

Præsidenten, billedhuggeren Elisabeth Toubros tale ved Stiftelsesfesten torsdag den 31. marts 2005

(Kan være fraveget på enkelte punkter)

Hvad vil et Akademiraad?

Deres Majestæt, Deres Kongelige Højhed, mine damer og herrer.

Gennem hele det 20'ende århundrede revolterede kunstnere og arkitekter mod alt det Kunstakademiets skoler og Akademiet stod for - blandt andet forestillingerne om at kunsten altid forholdt sig til universelle forestillinger om skønhed og sandhed, og at man kunne begrænse begreber om kunstnerisk kvalitet til et snævert felt.

Kritikken var nådesløs hele århundredet igennem.

Når Akademiet alligevel overlevede det 20'ende århundrede, må det have bevist sit værd, selv om det mistede den magt, der lå i at have patent på den gode smag, den kunstneriske kvalitet og det bedre vidende.

Vort jubilæumsår er slut.

Et jubilæumsår som vi startede med at fejre med pomp og pragt for nøjagtig et år siden, og som i det flotte 3 binds jubilæumsskrift og på adskillige interessante udstillinger har afdækket det Akademiet kommer af, og har udrettet.

I Raadet har vi ladet os inspirere af den viden vi fik, og brugt den som springbræt til at se frem i tiden - ikke helt 250 år , men i hvert fald fremad.

Kunstakademiets skoler og Akademiets historie var uløseligt forbundet de første 200 år. Fra første færd var det sådan, at Kunstakademiets professorer var fødte medlemmer af Akademiet. Det blev betragtet som en optagelse i et kunstnerlaug, der gav ret til at praktisere som maler, billedhugger, arkitekt eller kobberstikker.

I fundatsen fra 1771 bliver det Akademiets formål dels at uddanne indenlandske kunstnere til afløsning af bekostelige internationale mestre, dels - og navnlig - at fremme god smag i håndværk og industri, og endelig at rådgive i kunstneriske anliggender.

Fra 1887 fastlægges det, at Akademiet er en kunsthøjskole, og Akademiraadet beskæftigede sig derefter med alle Kunstakademiets aktiviteter, både undervisning og rådgivning.

Først i 1968 frigøres Akademiraadet helt fra skolerne og er nu udelukkende statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål.

1754 er det officielle indvielsesår af Det kongelige Danske Skildre-, Billedhugger- og Bygnings-Academie.

Det franske kunstakademi er forbilledet. I Frankrig igangsættes fra centralt hold i løbet af 1600-tallet en omfattende udvikling hen mod dannelsen af den franske nationalstat.

I perioden opstår der mange slags Akademier blandt andre et Akademi for det franske sprog. Byerne vokser på grund af den øgede handel og bliver til nye magtcentre. Det var forbundet med store omkostninger at drive det statsapparat, den enevældige konge krævede, og fransk økonomi blev derfor styret stramt og bureaukratisk. På samme måde ønskede man at have kontrol med den betydningsproduktion kunstnerne repræsenterede.

Hvor arkitekter og kunstnere hidtil havde været knyttet sammen i mindre enheder, familieforetagender og håndværkerlaug, havde man nu brug for en professionalisering og en dannelse af kunstnerstanden. Det var nødvendigt bl.a. som resultat af den tidlige oplysningsbølge - men også en måde at have kontrol med standen på - at skabe et fælles og

højere vidensniveau, der kunne bringe kunstnere og arkitekter i dialog med de områder indenfor filosofi og videnskab, der var væsentlige for fagene

Noget senere sættes den samme udvikling i gang i Danmark.

Det var en vigtig faktor for Kunstakademiets stiftelse, at den enevældige konge kunne manifestere sin magt ved bygningsværker, dekoreret med mesterligt fremstillede malerier.

Det er en næsten uforståelig tanke for os i dag, at man inden stiftelsen af Kunstakademiet ikke havde nogen uddannelse, der kunne gøre een til kunstner eller arkitekt, at man inden da ikke havde et offentligt rum med udstillinger og debat om kunst og arkitektur.

Det viser, at det at have et kunstliv og en offentlig debat i et land, er noget man beslutter sig for at opbygge og vedligeholde. Og den logiske følge heraf er også, at dygtige arkitekter, kunstnere og et levende kunstnerisk miljø i princippet kan forsvinde, hvis man ikke til stadighed sætter sig for at holde det ved lige, og skaber muligheder for, at nye ting kan ske. Det er i et moderne samfunds interesse, men der er ingen naturlov, der sikrer, at det sker.

I 250 året for Kunstakademiets fødsel har vi fejret, at det gennem 250 år er lykkedes at blive ved med at uddanne kunstnere og arkitekter, der på bedste vis har kunnet føre nyt liv til fagene og til mødet mellem kunsten og omverdenen, nye værker til kunstmarkedet, og nye bygningsværker til opførelse i Danmark.

Akademiet og Akademiraadet har bidraget til vedligeholdelse af det kvalitetsbevidste, diskuterende, provokerende miljø, der med sit innovative potentiale er med til at gøre Danmark til en moderne vestlig velfærdsstat.

For tiden er Akademiraadets vigtigste formål at rådgive Staten i kunstneriske spørgsmål.

Selvom vi i de vestlige demokratier godt kan lide at give indtryk af, at demokrati er en indlysende enkel styreform, som i kraft af sine åbenlyse fordele er lige til at overtage for lande med andre styreformer, så er den folkelige samtale ikke altid så ligetil. Sandheden er, at de demokratiske processer er yderst vanskelige. Og ikke sjældent modsætter borgerne sig beslutninger, som er taget på parlamentarisk vis.

Derfor er Staten nødt til at opretholde disse råd og nævn, der danner platforme for samtalen mellem Statens repræsentanter og borgerne. (Ekspertes er jo også borgere, hvis nogen skulle være i tvivl.)

Akademiraadet er en sådan samtalepartner, med hvem Staten kan diskutere overordnede og principielle spørgsmål, relateret til hvordan vi indretter samfundet, så de kreative miljøer får de bedste betingelser. En samtalepartner i spørgsmål om, hvad man for tiden mener har kunstnerisk og arkitektonisk, landskabelig og bymæssig kvalitet.

Akademiraadets medlemmer er valgt ved opstilling og almindelige valg ud af Kunstnersamfundets 1300 medlemmer. Raadet står fri af fagforeningshensyn. Det uddeler hverken produktionsmidler eller arbejdslegater og skal ikke tage individuelle sociale hensyn. Medlemmerne er udøvende kunstnere og arkitekter, der løbende deltager i debatten om kunstens og arkitekturens stilling og funktion i samfundet. På den baggrund kan Akademiraadet rådgive ud fra de bedste forudsætninger.

Raadets bredt sammensatte "treenighed" og den lange historiske samhørighed gør medlemmerne i stand til at favne kunst- og arkitekturhistoriens udvikling, kriser og resultater, på hvilken baggrund Raadet med omhu kan gennemskue nutidige problemfelter og vejlede i komplicerede spørgsmål.

Raadet har tid til - og giver sig tid til - grundigt at analysere og diskutere, byplaner, handlingsplaner, lovforslag, lokalplaner og henvendelser fra kommuner, amter og andre instanser.

Dertil er Raadets formål også at være billedkunstens og bygningskunstens talerør i andre overordnede og principielle forhold.

Vedtagelsen af Billedkunstloven er et eksempel på, hvordan Raadet kan påvirke en udvikling, der har haft og vil få uvurderlig betydning for billedkunstens udfoldelsesmuligheder fremover. Læser man Akademiets beretninger fra 1992 og frem, kan man se, hvordan Akademiraadet gennem hele processen frem til vedtagelsen af Lov om Billedkunst i 2002, måned for måned, år for år, er i dialog med Kulturministeriet og igen og igen forsøger at rådgive, inspirere og udvikle ideerne bag den endelige lov. Det endte med vedtagelsen af en lov om formidling af billedkunst i Danmark og udlandet, som har ført til oprettelsen af Udvalg for Billedkunst under Kunstrådet i Kunststyrelsen. Der kan unge såvel som etablerede kunstnere søge om økonomiske midler til dækning af visse udgifter i forbindelse med udførelsen og formidlingen af deres værker og projekter. En vigtig lov fordi samfundet nu er inde i en ny udvikling, der - lige som ved oprettelsen af akademierne - er udtryk for en ændring af samfundsstrukturen. I dag er kunstmarkedet blevet en kunstindustri, og dansk kunst forholder sig ikke bare til den industri nationalt. Der findes på alle måder et stort potentiale i at lade dansk kunst blive en del af det internationale miljø, som kunst- og kulturindustrien udgør.

Endelig kan man sige, at Akademiraadets formål igen og igen har været at skabe diskussion og bære ved til de diskussioner, der foregår i offentligheden om byudviklingen og særlige bygningsværker. I 2004 gav Raadet for eksempel lyd fra sig i forbindelse med Krøyers Plads. Ofte er vi blevet bebredt vore holdninger; man har ment, de var bagstræberiske, eller de har ikke været skarpe nok - tænk på Operaen. Eller de har været for skarpe - tænk på sagen om Wilhelm Fredgies billeder i 30erne. Jeg kan forsikre Dem om, at Akademiraadet i alle tilfælde har gennemgået, analyseret og diskuteret sagerne med de ædlest hensigter, nemlig at arbejde til fremme af de mest interessante kunstneriske udtryk, og til fremme af de smukkeste bymæssige og landskabelige rum, til gavn og glæde for befolkningen. Mange vil mene, at vore holdninger har været forkerte. De kan glæde sig over, at Akademiets udtalelser har vægt ikke på grund af dets status, men alene på grundlag af argumenternes kraft. På den måde er en sammenslutning af vrede borgere og andre interessenter, hvad enten det er Statens ejendomselskab - Freja - eller NCC, ligestillede med Akademiraadet.

De sager vi har behandlet, vil man kunne orientere sig om på den hjemmeside, som Akademiet i løbet af 2004 fik omordnet og opdateret. Vi vil arbejde på at gøre den til en aktiv platform i kommunikationen mellem Raad, Kunstnersamfund og det omgivende. Jeg vil her opfordre til at gå ind på www.akademiraadet.dk og søge svar på de spørgsmål, De måtte have.

Vor verden har forandret sig radikalt de sidste 30 år. Nye krav og muligheder fordrer ændringer i de mål, Raadet sætter sig og justeringer af de procedurer, vi hidtil har arbejdet ud fra.

Fremover vil Raadet lægge vægt på to hovedlinier i sit arbejde.

Dels vil vi som hidtil være sagsbehandlere.

Dels vil vi forsøge at revitalisere Akademiraadets arbejde ved at komme med indspark i samfundsdebatten, og ved at introducere nye ideer, der kan inspirere politikere og brugere af kunstens og arkitekturens tilbud til at gå i engageret dialog. Raadet vil vægte den udadrettede og offensive rolle højere, for i debatskabende fora at introducere kunstneriske

og arkitektoniske refleksioner over vor funktion og position. Hvad er kunstens og arkitekturens rolle i samfundet, og hvilken betydning har den i dialogen med brugere, politikere, museer, byrummene og det landskabelige rum?

Akademiraadet stiler efter at afholde tre konferencer i den nærmeste fremtid. Udgangspunkterne for den første konference er følgende: Gennem centraliseringen af kunststøtten i Kunststyrelsen har man opnået klare fordele. Ved at få overblik over alle de hjemlige billedkunstneriske aktiviteter, der tildeles støtte, og anses for at have kunstnerisk værdi både nationalt og internationalt, kan man målrette arbejdet med at fremme formidlingen af disse på en effektiv måde. Men centraliseringen har også medført øget bureaukratisering. Med overskriften : **Hvordan står det til med den kunstneriske frihed ?** Vil vi se nærmere på armslængdeprincippet vilkår for tiden og de fordele og ulemper, som den nye ordning medfører.

Den anden konference tager udgangspunkt i Raadets ønske om at være med til at skabe bedre betingelser for arkitekter og for formidlingen af arkitektur. Med overskriften: **Er arkitekturen stadig en kunstart?** *Hvilke problemer rejser den ny pragmatisme i arkitekturen ?* vil vi forsøge at afdække, hvorvidt en arkitekturlov vil kunne danne platform for en styrkelse af arkitekturen som kunstart og højne arkitekturformidlingen, herunder synliggøre og støtte unge talenter på linje med billedkunstnerens muligheder.

Endelig vil Raadet arrangere en konference, der har den foreløbige arbejdstitel: **Det nationale i det internationale, det internationale i det nationale.** *Om globaliseringens udfordringer af dansk kunst og arkitektur i international konkurrence.*

Globaliseringen indebærer en særlig chance for at blive del af en meget større kunst-offentlighed, end det begrænsede hjemlige forum hidtil har kunnet byde på. Det er svært i et lille land som vort at anspore kunstkritikere og kulturarbejdere til at stå stejlt i stridende fraktioner, der med forskellige kunstsyn skaber frugtbar dynamik. For at undgå alt for bred konsensus om, hvad der er godt og skidt, arbejdes der fra flere sider, også i Raadet, for armslængde-princippet og for at udpegelser til råd og nævn foregår fra så mange steder, og så hyppigt at indspisthed og nepotisme ikke trives i de bevilgende institutioner. Men de hjemlige og lokale miljøer er ikke mangfoldige nok og grupperingerne ikke magtfulde nok. Globalisering giver os en lejlighed til at indgå i en meget større sammenhæng. Det vil medføre øget rivalisering hvilket kan virke overvældende i starten, men situationen vil også byde på hidtil ukendte muligheder for at gå i clinch med international kunst og arkitektur.

Tak